

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας ίσως υφώνεται ήμα
δέξω πώς δε φοβάται την
αλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φου-
σκούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 20 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΙΟΥ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 279

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΡΜΟΝΑΣ. 'Η φυλή.
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. 'Από πάλια σεργάρια —
Τ' άντροκρίτισο.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οί 'Αλυσιές (τέλος).
ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ. Ρούθ.
Κ. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Τά βιβλία μας.
ΑΜΑΛΘΗΣ. 'Ο πόλεμος για τή γλώσσα στη Σμύρνη.
Κ. ΚΑΛΕΛ. 'Από όσα βλέπω.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Λέκκις 'Αρβανίτης, Κουλουβάτος, 'Αλ-
καίος.
ΠΑΡΑΙΡΑΦΑΚΙΑ — ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΛΑΡΟ — Ο,ΤΙ
ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Η ΦΥΛΗ

Έγινε τόσος λόγος στο «Νουμά» για τή κοινω-
νική ζήτημα και τόσες θεωρίες κουντήσανε και σπι-
θοβόλησαν που παράταιρο ίσως να σκεκότανε να
βρω τώρα και γώ — τόσο άργα κι από τόσο μακριά
— να πω τή γνώμη μου. 'Ως τόσο μου φάνηκε πώς
και τούτη τή φορά, καθώς και πάντα στις θεωρη-
τικές πολεμικές, ή διχογνωμία αιτιολογείται όχι
τόσο από τά πράγματα ή αντίμαχα δόγματα όσο
από τήν κακή συνεννόηση στους όρους κ' έλλειψη ή
κρυβολογίας στις κεφαλικές έννοιες. Nomina de-
bent naturis rerum congruere είναι λόγος του
Thomas Aquinas κι από τή θεολογία μπορεί
πολύ ώφελίμα να κατεβή και στα κοινωνικά ζητή-
ματα.

Και γι' αυτό άν και προσπαθώντας να ξηγήσω
πρώτα απ' όλα τήν άτομική μου γνώμη όμως θα
κοιτάξω κιόλας να ξεσκονίσω και να ξετιναχτώ μερι-
κά ειδωλολατρικά όνόματα και να ξεστραγγίσω κά-
ποιους όρισμούς. 'Ομολογώ πώς κάμποσο διάσταξα
προτού αποφασίσω να καταπιαστώ θέμα τόσο δύ-
σκολο γιατί σε τέτοια επιστημονικά ζητήματα δε
φτάνει μόνο ή φιλοσοφική περιέργεια με χρειάζεται
κ' ή καλοσύνειδη κ' επίμονη μελέτη — πράμα που δε
μου στάθηκε βολετό εδώ πέρα κάτω στους όχτους
του 'Ιντού. 'Ελπίζω πάντα όμως πώς, άν και λαλη-
τής άλαργινός, δε θα χαθώ δλότελα στ' απόμακρο
ή φωνή μου — όχι πώς θα πω τίποτε καινούρια πρά-
ματχ, με γιατί θαρρώ πώς οι περισσότεροι θα βρω-
νε τις σκόρπιες και ξεχωριστές ιδέες τους συμαζε-
μένες σ' ένα σύστημα και συγκεντρωμένες κατά τή
δική μου αντίληψη σε λογική ομοιοτητα. Κατά βά-
θος όλ' αυτά είναι ζητήματα νεύρων όμως ίσια ίσια
γι' αυτό με' άρέσει να βρίσκω ποιανού νεύρα συντο-
νίζονται με τά δικά μου και ποιανού χοροπηδούνε
και ταντανίζονται με διαφορετικό σκοπό.

Έχουμε πρώτα πρώτα να ξεχωρίσουμε τή θέμα

μας σε δύο — στο γενικό και στο ειδικό.

Α). Τό γενικό: ποιός είναι ο σκοπός τής κοι-
νωνίας;

Δέν είδα πουθενά να τό πούνε καθαρά όσοι μι-
λήσανε πριν από μένα με συμπεραίνω πώς έννοούνε
για σκοπό τής κοινωνίας τήν ευτυχία και τήν προ-
κοπή των περισσότερων — και λέω περισσότερων κι όχι
όλων των ανθρώπων που κάνουνε μια κοινωνία γιατί
θαρρώ πώς κ' οι πιο ιδεολόγοι σοσιαλιστές δέν τό
ελπίζουνε με τήν καρδιά τους ότι γίνεται ν' αλη-
θεύουνε τά μακροστά ένειρα κ' οι παραδεισένιες
ούτοπίες, ότι γίνεται να λείψη όλως διόλου ή άρ-
ρώστια κ' ή κακομοιρία, ή ανισότητα κ' ή κακόςυ-
νη, τό ψέμα κ' ή σκληροφυχία

Τό δεύτερο σπουδαίο δόγμα που ζεσηκάνω από
τά γραφόμενα του κ. Σκληρού και μερικων άλλων
είναι πώς αυτή ή προκοπή τής κοινωνίας κατορθώ-
νεται με τή βοήθεια του νόμου του ξεδιαλεγμού
και τής ξετυλιξιάς. Μ' άλλα λόγια τή θεωρία που
ξηγή τή άνεδιασπαστή ζωική άργάνωση από τό
πρωτόπλασμα στον άνθρωπο τήν εφαρμόζουνε σύφυχη
και στην κοινωνία και στη φυλή. Τή φυλή δέν τήν
μνημονεύουνε όνομαστά με δέν ξέρω άν τήν σιωπή-
σανε γιατί δέν τήν πρόσέξαν ή γιατί νομίζουνε πώς
όλες οι φυλές είναι ισόδύναμες — άν όχι από μια
άρχης με γιατί όλες όμοια μπορούνε (κατά τήν κα-
λόκαρδη με κοντόβλεπη γνώμη μερικων) να τε-
λειοποιηθουνε και ν' άνεθούνε και να δυναμώσουνε
φτάνει να τους διθούνε ή κατάλληλη άνατροφή και
τ' άπαιτούμενα μέσα. Τέτοια τουλάχιστο θαρρώ να
είναι ή αντίληψη του κ. Ζαβιτσιάνου — του μόνου
που άναφερε τή φυλή σ' ένα καλογραμένο άρθρο του
όπου επικρίνει μερικές θεωρίες μου για τήν έλληνική
φυλή και τους άριστοκράτες. 'Ομως εδώ άρκετό είναι
να ξεδιακρίνουμε τήν κοινωνία και τή φυλή και
να τό παραδεχτούμε πώς είναι πραγματικότητες χω-
ριστές. Παρά κάτω θα ξετάσουμε τή ζήτημα τής
φυλής.

'Αναφέραμε τή νόμο τής ξετυλιξιάς. Τυχαινει δ-
μως και δω ό,τι έτυχε πολλές φορές στην ιστορία
τής φιλοσοφίας και τής επιστήμης. Μόλις βρεθή κά-
ποιος άγνωστος πρωτότερος νόμος που να κυβερνά με-
ρικά φυσικά φαινόμενα άμέσως βιάζονται οι σοφοί
να τόν εφαρμόσουνε και σ' άλλες σειρές φαινόμενα
δίχως πρώτα να καλοξετάσουν άν τά περιστάτικά
και τά ειδικά χαρακτηριστικά τής κάθε μιας σει-
ρας επιτρέπουν αυτό τό ξάπλωμα του νόμου σ' ή-
λοκληρωτικά κι άπόλυτα. Σ' αυτό φταίει διπλάσια
τ' ανθρώπινο μυαλό — και μάλιστα τό ψευτοκλασι-
κό — που προσπαθεί πάντα ν' άπορύγη κάθε κούρα-
ση και που γι' αυτό προτιμά τις άπλόγαχμες, λο-

γικές και τά συμμετρικά δόγματα και κάθε αλή-
θεια που του φαίνεται άξια να γίνη γενικός τύπος
και να κυριαρχή και κεί άκόμα που τό μάτι του
έρευντη δέν άγνάντεψε καμιά θεμελιωμένη γνώση.
Δέ λέω πώς δέν πρέπει να γίνεται αυτό, με λέω
πώς σπρώχνει τήν επιστήμη σε προδικαστικές από-
φασες και συχνά γίνεται ή αίτία να ριζωθουνε στρε-
βλωτικές πρόληψεις. 'Η μονοκόματη αυτή εφαρμογή
καποιου φυσικού νόμου από μια επιστήμη σε άλλη
— δηλαδή από μιάν άραδα γεγονότα σ' άλλη ξένη
άραδα — γίνεται πολύ συχνά από τις φυσικές επι-
στήμες στην ήθική, στην ψυχολογία και στην κοι-
νωνιολογία, και θα τήν όνομαζω φυσιολατρική ψευ-
ταπάτη. Κάτι τέτοιο μου φαίνεται πώς λαχναίει
και με τό νόμο τής ξετυλιξιάς: ή επιστήμη τό θεω-
ρεί άποδειγμένο πια πώς στη ζωή νικούνε οι πιο
δυνατοί κ' οι πιο κατάλληλοι και πώς οι φύτρες και
τά είδη έτσι άσύνειδα κ' επίμονα τελειοποιούνται
δλοένκ. Αυτήν τή νομοθεσία τήνε κουβαλήσανε και
στην ανθρώπινη φυλή. Μ' άρπίνοντας κατά μέρος τό
ζήτημα άν κάθε ξετυλιξιά είναι και καλύτερηψη έ-
χουμε να παρατηρήσουμε:

α') Πώς ίσια ίσια δέν είναι οι πιο δυνατοί που
κάνουνε τό σόι τής φυλής. Οι πιο δυνατοί από φυ-
σικό τους είναι πάντα και πολεμικοί κ' ή άρχαχτι-
κή τους ιδιοσυγκρασία τους ρίχνει σε κίντουνους και
τους κατ'άστρέφει πολύ πιο γρήγορα από τ' άλλα
μέλη μιας φυλής — και στα ζώα τά συναγελαστικά
και στους ανθρώπους — που δέν είναι στον ίδιο βαθ-
μό γενναίοκρδα. 'Ακολουθεί λοιπόν ότι τά παιδιά
των παλληκαριών είναι λιγοστά ενώ οι συντηρητικοί
βρίσκουν εύκαιρία με τήν προστασία του ήρωάμο
των δυνατών να πολλαπλασιάζουνε τό σόι τους. Κ'
έτσι άν και αληθινή ή νόμος πώς ως σύνολο ξεειδι-
κεύεται ο οργανισμός τών φυλών όμως δέν πρέπει να
ξεχνούμε πώς ή καλύτερηψη γίνεται με μέσους ό-
ρους κι όχι με τήν άμεση κι άπόλυτη υπερίκηση
του μικρού αριθμού των δυνατών.

β') Πώς ο περιορισμός αυτός του νόμου τής ξε-
τυλιξιάς γίνεται πολύ πιο ενεργητικός για τ' άτομα
και τή φυλή όσο πιο κοινωνικά φανερώνονται και
μάλιστα στις άψηλές και μεγάλες ανθρώπινες κοινο-
νίες κατανατ' ο νόμος τής ξεχωρισιάς να δουλεύει με
δυσκολία — άν όχι και να σταματά όλως διόλου κά-
ποτε. 'Ο λόγος είναι φανερός: όσο οι άνθρωπινες
κοινωνίες είναι νομαδικές, πρωτόγονες και πολεμικές
τό άτομο έχει άκόμα υπέροχη σημασία κι ο νόμος έ-
νεργεί με τόν ίδιο περίπου τρόπο καθώς και στα
ζώα. 'Ετσι γεννηθήκανε οι μεγάλες άριστοκρατικές
φυλές — οι φυλές τής δύναμης. Σάν όμως με τήν κα-
τάχτηση και τό κύρσο θεμελιωθήκανε στέρρες και

πολύεθνες κοινωνίες οι δυνατοί χάσανε με τον καιρό την υπεροχή τους κ' η θέληση του νικημένου όχλου — δηλαδή του μέσου και κάποτε του κατώτατου όρου — ήρθε στην κυριαρχία. Κι αυτό επειδή από τη μια μεριά οι δυνατοί χαλάσανε το αίμα τους ξεχνώντας την ήρωική τους περηφάνεια και την αριστοκρατική τους αποστολή στην άγκαλιά της μαυρομάτας σκλάβας, κι από την άλλη γιατί πολύ πιο φτηνά μπορεί να ζήσει ο φτωχός λαός κι όλος διόλου ασυλλόγιστα κάνει παιδιά άδιαφορώντας α θα μπορούσε και πώς θα τα θρέψει. Έτσι φανερώναται το δημοκρατικό κατακάθισμα που έρχισε στη Φοινίκη κ' έπειτα μόλεψε την Ελλάδα και σάπισε τη Ρώμη και που αιώνας ύστερα βούλιαζε τη Γαλλία του 79 και που σιγά σιγά τώρα κουφαλιάζει τον ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Οι περισσότεροι ζηγούνε τις κοινωνικές αυτές αλλαγές κι ανατροπές με την πρόοδο και μεταβολή των οικονομικών όρων. Παράξενο μου φαίνεται ως τόσο να προσωποποιούνται οι οικονομικές ανάγκες σε αυτότελες κατηγορηματικές αιτίες. Για ν' αλλάξουνε τα οικονομικά συστήματα πρέπει πρώτα ν' αλλάξουνε οι άνθρωποι. Αυτό δεν μπορώ να το φανταστώ αλλιώς. Και γι' αυτό νομίζω πως άμα ξεταξεί κανείς κοινωνικά ζητήματα πρέπει να ξεκαθαρίσει τί λογής άνθρωποι ζούνε σε κάθε μία κοινωνία, ποιά είναι η καταγωγή τους, ποιά η αναλογία τω διαφορετικώ φυλών που κλείνει μέσα του το έθνος, και ποιά είναι η κυβερνήτρα φυλή — αν υπάρχει ακόμα. Φυσικά και να μπορούσε πάντα κανείς να βρή την ιστορική αλήθεια στα φυλετικά προβλήματα πάλι θα μένανε μερικές άποριες και δυσκολοζήγητα φαινόμενα. Είναι γνωστό πια σήμερα και πως οι φυσικοί νόμοι ακόμα — αυτούς που τους νομίζαμε αλάθευτους — δε μας δίνουνε τα ίδια αποτελέσματα σαν τους εφαρμόζουμε σε μεγάλες και σ' ελάχιστες ποσότητες. Μ' άλλα λόγια πως δεν είναι πάντα σωστοί. Δε θα εΐτανε ν' άπορήσει λοιπόν κανείς αν η έθνολογία δεν τό κατορθώσει να λύση όλα τα φυλετικά αινίγματα και να θεμελιώσει αρχές άπαράβατες. Σ' αυτήνα την επιστήμη, καθώς και σε κάθε άλλη, καλό να θυμούμαστε πάντα πως οι νόμοι περισιμώνουνε την αλήθεια μόνο. Μ' άφου έτσι σολαχτούμε από κάθε δογματική βεβαιότητα δεν ταιριάζει να κοινοσταθούμε και να φοβηθούμε την έρευνα. Πρέπει να γυρεύουμε. Και είμαι της γνώμης πως άμα φιλοσοφούμε για κοινωνίες και οικο-

νομικές μετατροπές άπαραίτητο είναι ν' αρχίζουμε τη μελέτη μας από την άξία και την άρχιτεχτονική της φυλής, από το θεμέλιο τ' οργανικό.

Το ρώτημα γιατί να είναι άνισες οι φυλές άνογει πολύπλοκες εικασίες. Και φοβούμαι πως θα πέφταμε σε θεωρητικές κακοτοπιές με τό να πασικίζαμε τώρα έδώ να μάθουμε αν η ανθρώπινη φυλή από μιας αρχής εΐτανε μια κ' έπειτα χωρίστηκε ή αν εΐτανε πάντα πολλές φυλές κι άνισόμετρες. Για όσους όμως νομίζουνε φανερό αξίωμα πως τ' άτομα είναι άνισα μεταξύ τους δεν είναι θορῶ δύσκολο να γίνη παραδεχτό πως κ' οι φυλές διαφέρουνε στην άξία τους και πως κληρονομούνε τις ξεχωριστές τους ιδιότητες στους απογόνους των. Το μόνο που θα παρατηρήσω είναι ότι το κλίμα κ' η γεωγραφική περιουκλωσις δε φτάνουνε για να ξεγήσουνε μόνο τους τις φυλετικές άνομοιότητες — τουλάχιστο σε χρονικές περιόδους που να μην ξεπερνούνε τα σύνορα της Ιστορίας. Άρκει μόνο ν' αναφέρω τους Έλληνες και τους Άραβες — δοξάσανε την Άθήνα και τη Συρακούσα, την Τολίδα και το Βαγδάτι, μα αιώνας περάσανε δίχως να ξεαναφανερωθούνε στις όνομαστές χώρες που να τους ζήζαν. Τα βουνα της Άττικής κ' οι βράχοι του Δελφικού μαντείου δεν άλλαξαν όμως ήρώους φιδογέννητους και τεχνίτες μαρμαροπλάστες κι Αναξαγόρες και Σοφοκλής δεν ξεαναγέννησε το στεγνόλαφο χῶμα. Σίγουρα πρέπει να φταίγανε οι άνθρωποι.

Οι άνθρωποι φταίγανε γιατί άνακατευτήκανε με χειρότερους. Το άνακάτεμα αυτό άρχινε σε προϊστορικά χρόνια με τις εισβολές των Άσπρων Χαμιτών στην Άσσυρία, με το κατέβασμα των Άρίωνε στο Πενταπόταμο, με το ξεχειλίσιμα των Έλλήνων προς την Άσπρη θάλασσα. Η Μακεδονική κυριαρχία κ' η Ρωμαϊκή κοσμοκρατορία ευκολώνανε το άνακάτεμα όλωνε τῶ φυλών. Και φυσικά καθώς οι αδύνατες και ταπεινές και σάπιες εΐτανε κ' οι πολυπληθέστερες κ' οι γονιμώτερες, ο ξεπεσμός της ζωτικότηνης και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ξεπέρασε στη Ρώμη και της Άσίας τα φημισμένα παραδείγματα. Ένας Σύλλας, μεγαλοφάνταστος ήρωας, δοκίμασε να σώση τον άρχαιο κόσμο που καγκραίνιζε κ' έκοψε αλύπητα, σκότωσε με λυρισμό κ' επιστήμη. Μά είχε να παραιτηθή το έργο του όσο άπέραντες, όσο επικές και να τις έκανε τις προγραφές του εΐτανε πια πολύ άργά για να πετύχη το χειρόργημα.

Οι Γερμανοί ξεαναφτανε καινούριο καθαριο αίμα και μ' αυτό ξεάνιωσε η Ευρώπη. Κ' έτσι φούντωσε η άναγέννηση της Ιταλίας και μεσουράνιας η μεγάλη γαλλική άριστοκρατία του 17ου αιώνα και χτίστηκε η κυματοκρατορία δόξα της Άγγλίας. Μά τ' άνακάτωμα ματάρχησε πάλι και οι σημερινό Νότιοι — οι άπόγονοι της Ρώμης και του Βυζάντιου — χαλῶνε και προστυχαίνουνε όλοένα τη φυλή που την έφεραν οι μύθοι από την asagard. Και με χάλασμα δεν ένοῶ πως χειροτερεύει η καλλιτεχνική αξιοσύνη κ' η οικονομική οργάνωση και της επιστήμης ή φιλόλογη περιέργεια. Ένοῶ το χάσιμο της μεγαλόφρονος αξιοπρέπειας και του ατομικού σεβασμού, το νερούλιασμα του χαρχατήρα, τον άνοστο κοσμοπολιτισμό, τη γυναικούλικη φιλανθρωπία, τη σκληρή στερρή προς τους μικρούς και τούς γελοίους, την ήθική άσυνκρησία, την έλλειψη κάθε πειθαρχικού νόμου κ' έθνικης συνείδησης. Και σ' αυτό διαφέρει ο άριστοκράτης Άριος από το νοθεμένο πληθειό — πως ο πρώτος είναι σκληρός με τον έαυτό του γιατί πάντα φιλοδοξεί να γίνετα πιο δυνατός και πιο μεγάλος ενώ στο δεύτερο την καρδιά σφαλῶνε μοναχική ή ταπεινή έπιθυμία της καλοζωίας της παρασιτικής ειρήνης, της μικρής ευτυχίας, της ήδονικης τεχνολατρίας.

Ο μέσος όρος στην ευρώπη σήμερα είναι άνώτερος από το ρωμαϊκό κι από τον κινεζικό κι από τον ιντιάνικο. Μά είναι μέσος όρος που κατακαθίζει και πάλι όσο καλύτερεύουν οι συγκοινωνίες και δυναμώνουν οι λαϊκές τάξεις. Κ' είναι να σαστιξη κανείς με την τρομαχτική σπατάλη από ευγενικό αίμα που χάθηκε και θόλωσε για να σηκωθή λιγάκι η φυλετική άξία των πληθυσμών που άποσώθηκαν από τον άρχαιο πολιτισμό. Και δε φαίνεται καθόλου άπίθανο πως ο μέσος όρος θα κατεβή ακόμα πιο χαμηλά σε γίνη ο παγκόσμιος μέσος όρος και κοπανιστούνε μέσα στο ίδιο κοινωνικό γουδί κ' οι κίτρινοι κ' οι μαύροι κι όλα τα φυλετικά σμιγάδια της οικουμένης.

Πολλοί νομίζουνε πως με την άνατροπή όλα διορθώνονται, πως άτομο κατώτερης φυλής μπορεί ν' ανεβή στο επίπεδο που φτάσανε οι άνώτερες μίας και του δοθή ο κατ'άλληλος δάσκαλος. Δε μου φαίνεται να είναι δικαιολογημένη μια τέτοια θεωρία. Οι φυλετικές διαφορές είναι οργάνικές και δε νομίζω πως καμιάς λογής άνατροφή μπορεί ν' αλλάξη την άρχιτεχτονική του μυαλού — δηλαδή της θέλησης, της άνάληψης, της λογικής. Μπορεί ο κατώτερος να μαθη-

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΑΛΥΣΙΔΕΣ*

Δράμα με τρία μέρη.

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (φαίνεται στην πλαγιανή πόρτα). Έλα, έτοιμα, μητέρα!... (Μπαίνοντας και βλέποντας το Στρατό). Καλησπέρα σας, κ. Στρατώ!...
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (χαμογελώντας). Καλησπέρα, Άστρούλα!
 Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Έτσι ξερά ξερά, παιδί μου; Δε συχαίρεσαι τον κ. Στρατώ για την έπιτυχία του;
 Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (ουχαλά). Ά, ναί. Να με συμπάθατε... Είμουν άξαιρεμένη. Σας συχαίρω.
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (ξακολουθώντας να χαμογελάει). Με την καρδιά σου;

* Κοίταξε φύλλο 274, 275, 276, 277 και 278.

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (στον ίδιο τόνο). Δεν πιστεύω αυτό ναχει καμιά σημασία...

Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Αί, δεν κοιτάζετε να μας συντροφέψετε στο φαί; Φτωχικάτα, μα λόγου σας δεν είστε ξένος...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ευχαριστώ, κυρά Στρατιδαίνα.

Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Αί, μα έχετε δικιο..... Βουλευτής τώρα... Ησ' μ' καταδεχόσαστε;

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Δεν είν' αυτό..... Τσίμπησα κάτι νωρίς... Θα καθίσω δῶ. Είναι νάρθει κι ο κ. Καλέκαρδος με την κυρία του...

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ. Μά μοναχός σου θα καθίσεις; Δεν ταιριάζει... Κ' έχω μια πείνα!...

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Τῶ κρατάω εγῶ συντροφιά του κ. Στρατού... Ά θέλει, έννοείται.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (γελαστά). Πῶς δε θέλω!... Μά δε θα φας;

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Τρώω κι άργότερα...

Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Καλά... Σου φυλάω το μερτικό σου...

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ. Τρώς ύστερα, που θάρθει κι ο Κωστής, μαζί του.

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Ά δεν έρθει πάλι μεθησμένος...

Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Όχι: δά!... Κάθε μέρα δεν

έχουμε έλλογές... Μ' έμαθα, κ. Λήμο;

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Αυτό μ' ελεειπε...

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ (έτοιμάζεται να φύγει). Νά μ' συμπάθεις λοιπὸν μια στιγμῆ...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Αούτερα.

Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ. Θα κρυώσει κ' η σούπα.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Καλή σας όρεξη.

(Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ κ' η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ φεύγουν).

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (πίνει και κάθεται σιμά στο τραπέζι, παίρνει το βιβλίο, το άνοίγει και σιγοδιαβάζει)

Σάλευνε ο Λεόπαρδος
 μες στο σιδερόφραγτο κιονιβί:....

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (ξαπλωμένος σε πολυθρόνα). Νά σου πῶ, Άστρούλα, κάτι περίεργο που μῶ συνέβηκε το δειλινό...

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (άδιάφορα). Νά μῶς πείτε...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Έφαχνα τὰ σουτάρια μου να βρω κάποιο χαρτί που μῶ χρειάζετανε κι αν τὸ φανταστείς τί βρήκα μέσα... Έλα, τὸ φαντάζεσαι...

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (σκυμένη στο βιβλίο της). Ησ' νάν τὸ φανταστώ;

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (βγάζει το πορτοφόλι του από την τσέπη, ψάχνει και βρίσκει ένα κορποστάλι). Νά, τὴν κάρτα που μῶστειλες πρόπερσι από τὴν Κέρκυρα,

καί νά μάθη καλά τὰ μαθήματα τοῦ ἀνωτέρου μ' αὐτό δὲν εἶναι τὸ ζήτημα· κείνο ποῦ χρειάζεται εἶναι νά μπορεῖ κι αὐτός νά βρῆσκη καί νά συλλογίζεται καί νά θέλῃ σάν τὸν ἀνώτερο. Κι αὐτό δὲν ξέρω νά ἔγινε πουθενά. Καί δὲ μιλῶ ἔτσι ἀπὸ θεωρητικὴ προκατάληψη. Ἄλλοτε εἶχα ἴσια ἴσια τὴν ἀντίθετη γνώμη μὰ ἡ ζωὴ μ' ἔπεισε πὼς ἡ ἀλήθεια εἶναι σκληρὴ καὶ καταδικάζει τὸν κατώτερο νά ζῆ στὸ ἐπίπεδο ὅπου μόνος του κατόρθωσε νά φτάσῃ καί νά μὴν μπορῆ νά βγῆ ποτέ του ἀπὸ κεῖ. Ἄν μπορούσε θὰ ἔβγαινε καὶ προτοῦ παρουσιαστῆ ὁ πλαϊνός του νά τόνε βοήθησῃ. Ἀκούσαμε, εἶναι ἀλήθεια, πολλὰ γιὰ τοὺς Γαπωνέζους καὶ τὴ θαμπωτικὴ τους πρόοδο. Μὰ θαρρῶ πὼς εἶναι λόγια βιαστικά. Οἱ Γαπωνέζοι πήρανε ἀπὸ τὴν Εὐρώπη ἔτοιμα συστήματα, ἔτοιμες μηχανεῖς, ἔτοιμες γνώσεις καὶ τίς ἐφαρμόσανε μὲ μοναδικὴ ἐπιμέλεια. Ὅμως νά δοῦμε ἂν θὰ βροῦνε καὶ ἐκεῖνοι τίποτε καινούριο ἢ ἂν πάλι θ' ἀναγκαστοῦνε ἀργότερα νά δανειστοῦνε ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Κ' ἔπειτα νά μὴν ξεχνῶμε πὼς ἂ μᾶς φκίναται τώρα πὼς μικραίνει ἡ ἀπόσταση ποῦ μᾶς χωρίζει, αὐτὸ δὲ σημαίνει τόσο πὼς κείνοι πλησιάσανε πρὸς ἡμᾶς ὅσο πὼς ἡμεῖς ξεπέσαμε πρὸς ἐκείνους.

Ἀπὸ δῶ μπορούμε νά γυρίσουμε στὸ ἀρχικὸ μας ρώτημα—ποῖος ὁ σκοπὸς τῆς κοινωνίας. Ἄν εἶναι καθὼς πιστεύουμε, ἡ εὐτυχία τῶν πολλῶν, τότε κανένα παράπονο δὲν τολμοῦμε νά ἔχουμε γιὰ τὴν ἱστορία καὶ ὁ μέσος ὄρος τῆς καθολικῆς μετριότητος μᾶς ἀναγκάζει τὴν ψυχὴ. Ἄν ὅμως συλλογιστοῦμε πὼς πιὸ λογικὸ καὶ πιὸ γενναῖο καὶ πιὸ σύμφωνο μὲ τὴν ἔννοια τοῦ νόμου τῆς ἔστυλιζίας εἶναι νά κλητερέψουμε καὶ νά δυναμώσουμε καὶ νά ζωντανέψουμε τὴ φυλὴ ὅχι σὲ ποσότητα μὰ σὲ ποιότητα τότε νομίζω θὰ γνωρίσουμε κάποια λύπη παραξενὴ ἂν ὄχι καὶ ἀγανάχτηση κι ἀποστροφή. Τότε θὰ δοῦμε σὲ τί βάραθρο μᾶς ὡδεύουν ὁ χριστιανισμὸς ἡ πρώτη μεγάλη ἀμάρτια τοῦ κόσμου οἱ γαλλικὲς ἰδέες τῆς λευτερίας καὶ τῆς ὑποκριτικῆς δικαιοσύνης, κ' οἱ σοσιαλιστικὲς ψυχοπονιές κ' οἱ λιγομάρες τῆς καλοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης. Καί δὲν ἐνοῶ πὼς ἡ ἀγάπη ἀναγκαστικὰ προξενεῖ κακό, μὰ λέω πὼς μᾶς μαθίνουμε σήμερα ν' ἀγαποῦμε πράγματα ταπεινά καὶ πὼς γιὰ νά μᾶς γελάσουνε μᾶς θαμπώνουνε τὰ μάτια μὲ τ' ὄνομα τῆς ἀγάπης. Ἡ ἔννοια τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης ταυτίζεται μὲ τὸ μεγάλο ἐγώσμο.

Μὲ δύο λόγια θὰ ποῦμε τὸν κίντυνο—ἡ κοινωνία θὰ σκοτώσῃ τὴ φυλὴ. Γιὰ νά σωθῆ ἡ φυλὴ χρειάζεται ἓνας Σύλλας παντοκράτορας, ἓνας Σύλλας ποῦ θὰ ξαφάνιζε δλάκερα ἔθνη. Μᾶς λένε πὼς ὁ Σύλλας αὐτός θὰ εἶναι ἴσως ἡ ἐπιστήμη. Ἴσως ὅμως.

Β'). Ἐρχόμαστε τώρα στὸ εἰδικὸ—στὴν Ἑλλάδα. Ἡ Ρωμισοσύνη δίχως ἄλλο εἶναι τὸ χειρότερο φυλετικὸ ἀνακάτεμα ποῦ γίνηκε ποτέ στὴν Εὐρώπη ἴσως καὶ στὸν κόσμον. Δὲν ὑπάρχει φυλὴ τῆς Ἀσίας τῆς Εὐρώπης ἢ τῆς βόρειας Ἀφρικῆς ποῦ νά μὴν ἔσταζε μέσα της. Καί γι' αὐτὸ παραξένει τόσοι αἰῶνες τώρα.

Φυσικὰ δὲν εἶναι ν' ἀπορήτῃ κανεὶς γιὰ τὴν φανερώθηκε τέτοια χιλιόδιπλη ἀνακατωσούρα στὴν ἑλληνικὴ χερσόνησο. Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τὸ ἀπαίτει. Ἡ Ἀθήνα καὶ περισσότερο ἡ Πόλις στέκουνε σὰ γυμφορία ἀπὸ τὴν Ἀσία στὴν Εὐρώπη, ἀπὸ τίς Νορμανικὲς χώρες στὸ Νεῖλο. Καί γι' αὐτὸ εἰσβολές καὶ πειρατικὲς ἐπιδρομὲς ποτέ δὲν πάψανε. Κ' ἡ «κάθοδος τῶν Ἡρακλειδῶν» κι αὐτὴ μίαν εἰσβολὴ. Γιὰ μιά στιγμὴ τὸ αἷμα τοῦ Δευκαλιῶνα στάθηκε κυρίαρχο· καὶ τότε φώναζε ἡ Ἑλλάδα, τ' ἀξέχαστο θέμα. Μὰ οἱ ντόπιοι νικημένοι κ' οἱ ἀρίφητοι σκλάβοι γλήγορα ριζῶνε τὸ μέσο τὸν ὄρο. Κάποτε κί τότε χυνότανε μέσα στὸν ὄργανισμό τῆς Ρωμισοσύνης κανένα ποτάμι κίμα καθέριο. Αὐτὸ—μαζὶ μὲ κάτι ἄλλες αἰτίες ποῦ δὲ θὰ ξετάσουμε τώρα—ἔκανε τὴ ζωὴ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ σταυρηφόροι θὰ σώζανε ἴσως τὸν Ἑλληνισμό ἂ δὲν εἶχε ξαναπέσει τὸ Βυζάντιο στὰ χέρια τῶν Πικαιολόγων. Τὸ γερμανικὸ αἷμα θὰ εἶχε μὲ τὸν καιρὸ γυρίσει ρωμαϊκὸ καὶ θὰ γινότανε τὸ προζύμι τῆς ἀναγέννησης. Μὰ δὲν εἶτανε ἀρκετό. Καμιά κατάχτηση τοῦ βορῆα δὲ βρέθηκε ἀρκετὰ δυνατὴ γιὰ νά στερεώσῃ μιά κυβερνήτρα φυλὴ. Θυμίζω καὶ τοὺς Φραγκοὺς τοῦ Χλουμουτσιῦ καὶ τῆς Κύπρου. Τους σάρωσε ὁ Τούρκος—δηλαδὴ μιά καινούρια μορφή τῆς Ρωμισοσύνης, πιὸ σημετισμένης καὶ πιὸ ἀνοργάνωτης μὰ πιὸ φανατικῆς.

Ὅμως ὑπάρχει μιά φυλὴ συγγενικὴ μᾶς ἡ ἀρχαία Ἰλλυρικὴ— ποῦ αὐτὴ δὲν ἀνακατέφτηκε δοσ καὶ μεῖς καὶ ποῦ ἓνα κλαδί της ἔγινε Ρωμαϊκὸ. Ἀπὸ τὴ φυλὴ αὐτὴ ξαναβλάστησε ἡ ἀντροσύνη τῆς Ἑλλάδας γιὰ τὴν ἀρβανίτες εἶταν οἱ Σπετιπώτες κ' οἱ Ὑδραῖοι κ' οἱ Σουλιώτες κ' οἱ μεγάλοι κλέφτες—γιὰ τὴν ἀρβανίτες κάνανε τὴν ἐπανάσταση καὶ θεμελιώσανε τὸ λεύτερο βασίλειο. Κι ὅμως σήμερα δὲ

μᾶς κυβερνοῦνε πιά. Φταίνε σ' αὐτὸ πολλά. Οἱ Ἀρβανίτες εἶναι βουνήσιοι λαὸς καὶ δὲν τοῦ εἶτανε τόσο εὐκολο ν' ἀφίσῃ γιὰ μᾶς τὸ καρυοφύλλι τοῦ κλέφτη γιὰ τὴν πέννα τοῦ καλαμαρά. Τὸ κοινοβουλευτικὸ πολίτευμα ἔγινε σωστὴ σπηγοφυλιά γιὰ τοὺς φωνηκλάδες τοὺς Γραικούλους—τοὺς αἰώνιους Σιμητάκους—κι ἀφοῦ ταμπουρωθήκανε μέσα στὴ μάντρα τῆς Βουλῆς φροντίσανε κίελας νά ξακολοιούσῃ στὰ σκολεῖα ὁ κακὸς βυζαντισμὸς κ' ἡ σκολαστικὴ γλώσσα κ' ἡ φουσκώμαθη ψευτιά. Μείναν ἔτσι δίχως μόρφωση κείνα ἴσια ἴσια τὰ στοιχεῖα ποῦ μπορούσανε νά σταθοῦνε ἡ δύναμη τοῦ τόπου· κι ἂν ἀκόμα μερικὲς Ἀρβανίτικες ἢ Ρουμελιώτικες οἰκογένειες κατορθώσανε ν' ἀναδειχτοῦνε, ὅμως δὲν ξεχωρίσανε ἀπὸ τὰ Ρωμαϊκὰ συστήματα γιὰ τὴν μὴ ἔχοντας ὀργανωμένη τάξη καμιά νά βασιστοῦνε ἀναγκαστικὰ νά χωθοῦνε κι αὐτὲς μέσα στὸ βούρκο τὸν Ἑλλαδικό. Τὸ μεγάλο πρόβλημα λοιπὸν εἶναι καὶ δῶ πὼς ν' ἀνεβῆ ὁ μέσος ὄρος τῆς φυλῆς. Ὅχι μόνο στὴ μικρὴ τὴν Ἑλλάδα μέσα μὰ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα τῆς Ρωμισοσύνης. Ἐδῶ ἴσως νά μοῦ παρατηρηθῆ πὼς οἱ Ρωμιοὶ δὲν εἶναι ὅμοιοι παντοῦ, πὼς ἄλλου ἔχουνε μέσα τους περισσότερο Σλαβικὸ αἷμα, ἄλλου φράγκικο, ἄλλου ἀρμένικο, πὼς τὸ κλίμα κ' ἡ γεωγραφία κ' οἱ πολιτικοὶ ὄροι τοὺς κάνουνε νά εἶναι διαφορετικοὶ στὴν Ἀθήνα ἢ στὴν Κρήτη ἢ στὰ Γιάννινα. Κατὰ τὴ γνώμη μου ὅμως οἱ φυλετικὲς διαφορὲς δὲν εἶναι καὶ τόσο σημαντικὲς κι αὐτὸ εἶναι ἴσια ἴσια ἡ σπουδαιότερη αἰτία τῆς ἀναρχίας καὶ τοῦ ἀνοργάνωτου τῆς ἔθνικῆς συνειδήσεως· οἱ φυλετικὲς διαφορὲς εἶναι ἀρκετὲς τώρα γιὰ νά ξεχωρίζουνε τοὺς Ρωμιούς καὶ νά προκαλοῦνε τοὺς τοπικοὺς ἐγώσμοὺς καὶ τὴν ἄλλειψη πίστης, δὲν εἶναι ὅμως ἀρκετὰ μεγάλες γιὰ νά μπορέσῃ ἓνα μέρος τοῦ ἔθνους νά κυριαρχήσῃ καὶ νά κυβερνήσῃ καὶ νά συγκεντρώσῃ τὸν ἔθνομος μέσα του. Μὰ γενικὰ μπορούσε νά πῆ κανεὶς ὅτι πρὸς τὰ βόρεια τῆς Μακεδονίας καὶ στὰ μέσα τοῦ Μωριά ἡ Ρωμισοσύνη βάφηκε μὲ περισσότερο σλαβικὸ αἷμα, στὴ Ρούμελη καὶ στὴν Ἀττικὴ μ' ἀρβανίτικο, στὴν Ἀνατολὴ καὶ στὰ δωδεκάνησα μὲ φραγκολεβαντικὸ στὴν Κρήτη καὶ στὰ ἐφτάνησα μ' ἀράπικο καὶ βενετσιάνικο. Νά μὴν ξεχνῶμε ὡς τόσο πὼς ἡ πολυκαίρινη ἀνακατεψιά ἔχει μπερδεψεῖ τόσο ἀξεδιάλυτα τίς φυλὲς ποῦ καὶ τ' ἀχνάκια ποῦ ἀφίσανε πίσω τους οἱ τελευταῖοι καταχτητὰδες λίγη πιά ἔχουνε σημασία. Ἡ χημικὴ βύση θὰ γραφότανε:

Ρωμιός=Ἄριστος πλημμυρισμένος αἷμα σημετικὸ

ποῦ πήγες γιὰ λίγες βδομάδες μὲ τὴ μητέρα σου... Τὴ θυμάσαι τὴν κάρτα;
 Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ (ψυχρά). Ποιὰ κάρτα; Σὰς ἔστειλα καμιά κάρτα;
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (κρατώντας τὴν κάρτα, παγαίνει σιμὰ στὴ λάμπα καὶ διαβάζει:) «Σαβιτῆραδο, 11 ἡ ὥρα. Μονάχη γέρω στὸ ἀνοχτὸ παραθύρακι μου τὸ φεγγαράκι μου φέγγει γιὰ λυχνάρι καὶ παίρνω τὸ μολύδι νά σοῦ γράψω δυὸ λόγια, καλὴ μου φίλε. Κοιτάζω τὸν οὐρανὸ καὶ σὰν ἀστεράκια ἀνατέλλουνε στὴν ψυχὴ μου τὰ λόγια ἀπὸ τὸ λουλουδένο γράμμα σου. Σὲ μὴν ἀχτίδα τοῦ φεγγαριῦ ἐμπιστεύομαι τὸ χαιρετισμὸ μου. Καληνύχτα, φίλε μου». (Βγάζει τὸ πορτοφόλι του, τοποθετεῖ μέσα τὴν κάρτα καὶ τὸ ξαναβάζει στὴν τσέπη του). Τὰ θυμάσαι αὐτὰ τὰ χρυσόλογα;
 Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ (οικεινικά). Μὲ μολύδι γραμμένα...Καὶ δὲ σβυστήκανε...
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ἐἴταν ἀπάντησῃ σὲ κάποιο γράμμα μου...Θυμάσαι τί σοῦ γράφα;...Ἐγὼ ἀρχινῶσαι τότε μιά πολιτικὴ μελέτη μου καὶ σοῦ γράφα πὼς ἡ θύμισή σου μὲ βοηθεῖ στὴ δουλιὰ...Πὼς τὸ ἔργο μᾶζι τὸ γράφουμε.....Ὅπως ὁ Ἀδεμπορ μὲ τὴν κ. Ἐλδοτεδ...Καὶ σοῦ θύμιζα τὴν Ἔντα Γκάμπλερ...Καὶ σὺ

μου ἀπάντησες μὲ τὴν κάρτα αὐτὴ. Καρτερούσα δεύτερο γράμμα σου, τὸ καρτερούσα μερανύχτα, τότενερυδύμονα τὸ δεύτερο τὸ γράμμα σου. Θαρροῦσα κίελας πὼς διάβαζα τὰ ὄσα θὰ μοῦ γράφες, μὰ ἐσὺ δὲ μὸστειλες δεύτερο γράμμα, δὲ μοῦ ξαναγράψες ὅσον κερὸ ἔμεινες στοὺς Κορφούς...Γιὰτί δὲ μοῦ γράφες;
 Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ (ἴσως μὰ θιρορετά). Γιὰτί φοβόμουνα πὼς θὰ φανέριωα ἔτσι δὲν ἔπρεπε νά φανερώσω, ἔτσι δὲ μοῦ εἶτανε συχωρεμένο νά φανερώσω ποτέ...
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Καὶ τὸ ἔργο μου κείνο σταμάτησε ἀπὸ τότε στὴ μέση. Ἡ κ. Ἐλδοτεδ δὲ μὲ βοήθησε, δὲ μὲ θυμάτανε πιά...Κι ἔταν ξαναγύρισες ἐδῶ μοῦ φερνόςουνα σὰ νά ξέχασες τὴν κάρτα...
 Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ (στον ἴδιο τόνο). Ἐπρεπε νά τὴν ξεχάσω καὶ τὴν ξέχασα...
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Ἐχεις κάτι ἀπὸ τὴν ἀγρία περιφάνεια κι ἀπὸ τὴν ἀσύγκριτη ἄμορφιά τῆς Ἔντας Γκάμπλερ στὴν ψυχὴ σου...Κι ἔμως, Ἀστρούλα... (Παγαίνει σιμὰ της κι ἀπλώνει γὰν τῆς χαδέψει τὰ μαλλιά)
 Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ (τραβιέται). Παρακαλῶ...
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (χομογελώντας). Γιὰτί ἔτσι, Ἀστρούλα;

Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ. Σαῖς φταίτε. Σαῖς ποῦ μὲ μάθετε νά γαπῶ τὴν Ἀλήθεια καὶ νά λατρεύω τὰ μεγάλα. Σαῖς φταίτε ποῦ σὰς ἔστειλα τὴν κάρτα τότε, σεῖς φταίτε πάλι ποῦ τὴ λησμονεῖ σήμερα. Ἡ Ἀλήθεια, φαίνεται, πέθανε καὶ τὰ μεγάλα ταπεινώθηκαν...
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Πέθανε ἡ Ἀλήθεια;
 Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ. Μάλιστα. Πέθανε. Θαρρῶ κίελας πὼς τὴ θάψατε κι ὁ ἴδιος. Ἄ δὲ θάβατε τὴν Ἀλήθεια δὲ θάσατε σήμερα βουλεντῆς;
 Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (σοβαρά). Ἐθαψα τὴν Ἀλήθεια; Νὰν τὸ συζητήσουμε. Ἄς ποῦμε πὼς ὑπάρχουνε δυὸ Ἀλήθειες, ἡ ἀπόλυτη καὶ ἡ σκετικὴ. Ἡ πρώτη, ποῦ δύσκολα νά ζήσει στὴ γῆ, τὸ παραδέχομαι πὼς μπορεῖ νά ζήσει σὲ μιά ψυχὴ ἀπαλή, κ' ἐνειροπλέχτρα, τὴν ψυχὴ σου. Ἡ δεύτερη, ἡ σκετικὴ Ἀλήθεια, ἂ θέλεις τὴ λέμε καὶ κοσμικὴ Ἀλήθεια, ἀναγκάζεται πολλές φορές νά ὑποχωρεῖ, ἔχι γιὰ νά χαρτεῖ, μὰ γιὰ νά βρεῖ τὸν τρόπο νά νικήσῃ.
 Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ. Ὅταν ἡ Ἀλήθεια ἀρχινῶσαι νά ὑποχωρεῖ, παύει πιά νάναῖ Ἀλήθεια· γίνεται Ψέμα. Ἡ Ἀλήθεια μὰ εἶναι, καὶ σεῖς ἄλλοτε μὰ τὴ βρῖσκατε...Καὶ τὴν Ἀλήθεια αὐτὴ, σὰς τόπα, τὴ θάψατε σήμερα.

κι αρκετό σλαβικό, ράγγικο κι αρμένικο.

Είπαμε πως η σωτηρία της Ρωμισούνης είναι να σηκωθεί ο μέσος όρος. Υπάρχουν τρόποι θεωρητικοί και τρόποι πραχτικοί. Οί θεωρητικοί δέν είναι δυνατό ν' αληθεύουν σήμερα και γι' αυτό τους αναφέρω περαστικά μόνο.

1) Ο σπαρτιατικός Κριαδάς. Ο.τι γεννιέται σάπιο κι αδύνατο να μὴ ζῆ. Να μὴ σώζουμε με τὴ φιλανθρωπία όσους άφάνισε ἡ άρρώστια κ' ἡ κακομοιριά και πού δέν ἔχουν ἔλπίδα να γειάνουν ποτέ. Θ' άδικηθῆναι μερικοί, μὰ θὰ ώρμηθῆ δίχως άλλο ἡ φύτα. "Αν ὁ άνθρωπος δέν εἶταν κοινωνικό ζῶο τ' άπορριζιμκτα και οί σακάτηδες θὰ πεθαίναναι σίγουρα. "Εμεῖς τους βοηθοῦμε να ζήσουνε για να πολλαπλασιάζουνε τους αδύνατους, τους άρρωστιαρῆδες και τους μιτερους.

2) Να μὴν ἐπιτρέπονται παντριές ανθρώπου που δέν είναι γερός. Να μὴν ἐπιτρέπονται γάμοι με κατώτερες φυλές. Άδικία πάλι για μερικούς, μὰ μεγάλο δικιο για κείνους που ἔτσι θὰ ἐμποδιστοῦνε να γεννηθοῦν.

Μὰ τὸ εἶπαμε, αὐτὰ δὲ γίνονται με νόμους. Χρειαζονται βαθιά ψυχόρμητα που να γεννοῦνε τὴν άποστροφή για τους αδύνατους και τους κατώτερους. Μου φαίνεται άπίθανο να ξαναφανοῦνε στον άνθρωπο τέτοια ψυχόρμητα. Τὰ σκότωσε ἡ κοινωνία με τὴν πλειοψηφία του ἔχλου. Δέν ἐπιμένω. "Ας ἔρθουμε στα πραχτικά μέσα.

1) Πόλεμος. Ἡ Ρωμισούνη ἔχει να πολεμήσει από τὸ 21. Στα 97 δέν πολέμησε ἡ Ρωμισούνη, πολέμησε ἡ Ἑλλαδικὴ ψευτιά. Ο πόλεμος χρειάζεται για να νιώσουμε πάλι τὴν ἀξία τῆς ζωῆς και να ξεδιαλεχτοῦν ἀνάμεσό μας οί φόβοι από τους ζωντανούς. Ο κ. Σκληρός θέλει πόλεμο κοινωνικό από τάξη σε τάξη, δὲ νομίζω να βλάψῃ τέτοιο πράμα. Μάλιστα κάποιο καλὸ θὰ κἀν αν μπορέσει να χωρίσει μιὰ δυνατὴ από μιὰν αδύνατη τάξη, μὰ καθὼς ἔγραφα σ' ἕνα ἄλλο μου ἄρθρο οί τάξεις στη Ρωμισούνη δέν είναι χωρισμένες συνειδητὰ γιατί τὸ φυλετικό ἀνάκταμα δέν ἔχει καθιερώσει ἀληθινὴ κυβερνήτρια τάξη. Καί καθὼς ζήγησα στο γενικό μέρος οί ευρωπαϊκές κοινωνίες προχωροῦνε προς γενικούς όρους κι αὐτὸ τὸ θέμα δύσκολο είναι να μὴν ἐνεργήσῃ και στη Ρωμισούνη και να μὴν ἐξισώση ἀκόμα πιὸ δημοκρατικά τις κοινωνικές τάξεις. Ἐμένα δὲ μου ἀρέσει τέτοια πολιτική, μὰ βλέπω πως είναι αδύνατο να θεμελιωθῆ μιὰ καινούρια ἀριστοκρατία

στην Ἑλλάδα γιατί αὐτὸ θὰ σήμαινε κατάχτηση. Καί ποιός θὰ μᾶς καταχτήσῃ; Γι' αὐτὸ προτιμῶ τὸ μόνο ἀγωνιστικό μέσο που μένει για να καλητερέψῃ ὁ μέσος όρος—φυλετικό πόλεμο.

Λέω—πόλεμος. Ὅμως δέν ἐνοῶ μ' αὐτὸ πρατριωτικά νευρικά και σπασμωδικὰ ξεσπαθώματα και μεγάλες ιδέες κ' ἴσως ὑπερβολικὴ Μακεδονικὴ πολιτική. Ἐνοῶ πως ἡ ἀναδιοργάνωση τῆς Ρωμισούνης, που πρώτα πρέπει να είναι ἐσωτερικὴ, χρειάζεται να γίνῃ με τὴν πεποίθηση ὅτι θὰ φτάσουμε μιὰ μέρα σε γενικό φυλετικό πόλεμο με τὸ Σλάβο. Μ' ἄλλα λόγια ἡ ἀλλαγὴ που θὰ γίνῃ μέσα είναι ἀνάγκη να γίνῃ με τὸ σκοπὸ να δυναμώσῃ ἡ μάχιμη δύναμη τῆς φυλῆς. Δέν εἶμαστε ἔθνος που ἔπιασε τὴ θέση του στον ἥλιο κι ὅσο τὸ κράτος δέν ταυτίζεται με τὸ ἔθνος κάθε ἄλλη πολιτικὴ μένει κούφια κι ἀβάσιμη.

2) Ἀρβανίτικη πολιτική. Τὸ ἀρβανίτικο αἷμα είναι σήμερα τὸ πιὸ καθαρὸ Ἑλληνικό. Αὐτοὺς λοιπὸν τους βουνησίους που δέν τους χάλασε ὁ σημίτης κι ὁ πολιτισμός, αὐτοὺς που ἔχουνε τὴν ἀξία του βάρβαρου, αὐτοὺς να φωνάζουμε να μᾶς ξανακλιώσουν. "Ας μᾶς δώσουνε τὸ αἷμα τους και μεῖς τους δίνουμε τὴν παράδειση και τὴ γλώσσα και τις δοξαστρες πνευματικές κληρονομίες μας. Κείνοι τὴ δύναμη και μεῖς τὴν τέχνη. Για να πετύχῃ ὅμως τέτοιο ἀδέρφωμα χρειάζεται πολιτικὴ ἐπίμονη και σταθερὴ. Θὰ ἀραδιάσω μερικὰ μόνο στοιχεῖα. α) να μεταίνουμε τὰ ρωμιόπουλα τ' ἀρβανίτικα κι ὄχι τὰ Γαλλικὰ ἢ Λατινικὰ. Πρέπει να συνεννοηθοῦμε πρώτα πρώτα με τους Ἀρβανίτες και δὲ μᾶς στέκει να μάθουμε καλὰ τὴ γλώσσα τους. β) να κάνουμε σχολειὰ στην Ἑλλάδα για τους Ἀρβανίτες να ἔρχονται να σπουδάζουν. Ἐτσι θὰ μᾶς γνωρίσουνε και μᾶς και θ' ἀγκιπῆσουνε τις ιδέες μας. γ) να τους στείλουμε δασκάλους και παπάδες και βιβλία γραμμένα στη γλώσσα τους. δ) να κάνουμε στην Ἀρβανιτιὰ προπαγάντα μ' ἀνθρώπους και με βιβλία και να τους ζηγῆσουμε τί θέμε και τί μποροῦμε να καταφέρουμε μαζί. Να τους δείξουμε τί κίντυνος φοβερὴ και κεινους και μᾶς ἂ δέν ἐνωθοῦμε. Να τους σπρώξουμε να μᾶς βοηθήσουνε στη Μακεδονία και να κατακλάβουνε πως ὁ Βούργαρος ὅσο δικός μας τόσο και δικός τους είναι ὄχτρος. ε) να ιδρύσουμε ἀρβανίτικα τάγματα στο στρατὸ και να παίρνουμε ρόγα. ς) να οργανώσουμε τους Ἀρβανίτες που είναι κιάλας στην Ἑλλάδα για να πείσουνε τους ἄλλους ὅτι συμφέρει τ' ἀδέρφωμα με τὴ Ρωμισούνη.

3) Τὸ παιδί. Ἀποῦ δέν μποροῦμε ν' ἀλλάξουμε τὸ αἷμα του ἂς δοκιμάσουμε να τοῦ ἀλλάξουμε τὴ μόρφωση. Ἡ καλητερέψη δὲ θὰ είναι ριζικὴ, μὰ πάντα θὰ βγεί ὀφέλεια σημαντικὴ. Θ' ἀνοιχτῆ και θὰ προετοιμαστῆ ἔτσι ὁ δρόμος για τις θεμελιακές ἀλλαγές. Ἐδῶ ἔχουμε να ζετῶσουμε τ' ἀκόλουθα.

α) τὸ κορμί. Να γίνουμε τὰ παιδιὰ γερὰ κι ἀκούραστα. Να παίζουν ἄγρια παιχνίδια. Να μὴ φοβοῦνται τὸν ἥλιο και τὸ νερὸ. Δυναμογονία.

β) τὸ χαραχτήρα. Να μὴν ξέρουνε φόβο, να μὴν ξέρουνε κατεργαριά, να είναι ἴσοι, περήφανοι, ἀκκατάδεχτοι, και πάνω ἂπ' ὅλα να είναι πάντα κύριοι του ἑαυτοῦ τους. Να λένε να είναι Ἑλληνες και να μὴν ξενιτεύονται τυχοδιωχτικά. Να είναι ἀψηλόφρονες κ' ἠρωϊκὰ κακοί. Να λωτρεύουνε τὴ θρησκεία τῆς τιμῆς και τῆς θέλησης. Θεολογονία.

γ) τὴ μάθητη. Διγροστή, γερὴ, τονωτικὴ, καθάρια. Ὅτε ταπεινὰ πραχτικὴ ὅτε ἄβουλα ἰδεολογικὴ. Στην παιδεία μποροῦμε ν' ἀρχίσουμε ἕμεση ἐνεργεια. Είναι τὸ πρώτο ταμποῦρι τῆς ψευτιάς που πρέπει να πέσῃ. Κι ὁ μεγάλος μας σκοπός θὰ είναι μιὰ συστηματικὴ γνωμογονία. Δέν ἐνοῶ μ' αὐτὸ πως πρέπει να παραγκιλιώσουμε τὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν ξερὴ μάθητη. Ἡ διδασκαλία είναι κακοπῆγερη σὰν είναι μνημονικὴ μόνο. Σκοπός τῆς κύριας πρέπει να είναι να γίνονται στα παιδιὰ ψυχόρμητα κείνα που κβαθαίνουμε. Μονάχα ἔτσι θὰ τους μείνουνε ἀχάλαστα κι ἀξέχαστα για ὅλη τους τὴ ζωὴ.

Μὰ για αὐτόνα τὸ σκοπὸ πρὶν ἀπὸ τους μαθητὲς θέμε τους δασκάλους. Πρῶτη μας ἐννοια λοιπὸν τώρα να μορφώσουμε τους δασκάλους. Ἡ παιδαγωγία θὰ φανερωθῆ ὁδηγήτρια μας μούσα.

Στην Ἑλλάδα μᾶς δύσκολα φοβοῦμαι να γίνῃ κατορθωτὴ τέτοια μεταλλαγὴ. Θαρρῶ πως δικιο ἔχουνε ἴσοι περιμένουνε να δοῦνε τὴν ἀναγέννηση του σχολειοῦ ν' ἀρχίσει στη σλαβωμένη Ρωμισούνη. Ἐκεί δέν τους δένουνε συντάγματα και βουλευτικὰς και θεσμοὶ ἀντίμαχοι.

δ) τὴ φιλοσοφικὴ περιέργεια. Να μάθουνε τὰ παιδιὰ ὄχι μόνο να θυμούνται μὰ να παρατηροῦνε μ' ἀκριβεια και να ἔχουνε τὴν ἀξιοσύνη και τὴν ἐρμὴ για να βρίσκουνε καινούρια πραχτικά. Πρωτοπία και ζετυλιζιὰ ψυχοπλαστικὴ.

4) Ἡ γυναικία. Να ξεσλαβωθῆ. Να κατακλιβῆ πως περρισιμός τῆς είναι ἡ ἔθνηκὴ ἀναθροσὴ ἡ υγεια. Να ξεχάσῃ τις νουστιμάδες του χαρμιού και τις λεβαντινικές ξενολατρείες και να γίνῃ ἡ μάνα

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (γελιστά). Παιδί... Πάντα παιδί....

"Α λοξοδρομῆσα κάπως από τὸ πρόγραμμά μου, μιλώντας στο λαὸ τὴν παραμονὴ τῆς ἐκλογῆς, δὲ θὰ με μπεδίσει τούτο να μὴ ζητήσω να ἐφαρμώσω τὸ πρόγραμμά μου τώρα που μπηκα στη Βουλὴ.

Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ. Ἐτσι θὰ μιλοῦσε κι ὁ κ. Καλόκαρδος. Μὰ θὰ σὰς πῶ και γῶ αν ἀρχίσετε να ὑποχωρεῖτε για να γίνετε βουλευτῆς, θὰ ξακολουθήσετε να ὑποχωρεῖτε κι ἄρισ στη Βουλὴ, για να γίνετε Ὑπουργός, θὰ μεταχειριστετε τὴν ὑποχώρηση και στο Ὑπουργεῖο για να γίνετε Πρωθυπουργός, και τότε θὰ περιμένετε να ἐφαρμώσετε τὸ πρόγραμμά σας, ἄμα γίνετε διχάτορας, ἢ τουλάχιστο ἄμα ξαναποτύχετε σε μιὰ δὺ βουλευτικὴς ἐκλογές...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Νόστιμ' αὐτὰ, μὰ δέν ταιριάζουν τὰ πολιτικὰ σε σένα...

Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ. Να με συμπαθάτε. Σεις φταῖτε και γι' αὐτὸ. Για τὰ πολιτικὰ πεντάρα δὲ δίνω μπορεῖ μάλιστα και να τὰ σιχαίνουμαι. Μὰ σεῖς με μάθατε πως μποροῦμε να κρίνουμε ἕναν ἄθρωπο από τὴν παραμικρότερη πράξη του. Καί τὸ δικὸ σας τὸ φέροισο είναι δὲ πλὴν χαρακτηριστικὸ και μπορεῖ να κρίνει κανεῖς μ' αὐτὸ, ἔχι ἕναν ἄθρωπο μὰ κι ἀλάκαιρη κοινωνία.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (γλυκά). Ἀστρόλα μου...

Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ (αὐστηρά). Μὴν κάνετε, κύριε, κατάχρηση τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας. Μπορεῖ να σὰς χορηγήσει γι' ἄλλη, καλύτερη περιστάση.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. "Α, τώρα ἀρχίζω να νιώθω... Φαίνεται, οί ἀνόητες κουβέντες που εἶπε κεινο τὸ βράδι μπροστά σου ἡ κ. Ρωζάνη...

Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ. Με βρίζετε. Καί δέν ἔχετε κανένα δικαίωμα να με βρίζετε. Κανένα.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (παγαίνοντας σιμά της. "Ἡμερα και στοχαστικά). Εἶσαι για μένα...

Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ (ψυχρά). Ἐγὼ για σὰς; Καί τί μπορῶ ἐγὼ νὰμαι για σὰς;

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Κείνο που εἶσαι και που πάντα θὰ εἶσαι. Τῆς ψυχῆς μου τὸ κεντριστηρι, τῆς καρδιάς μου τὸ ἀπαλαχάδεμα. Μὴ θαρρεῖς! Ὅσο κι ἂ μᾶς χωρίζουν τὰ χρόνια κι ὅσο κι αν ἡ ζωὴ μας φαίνεται πως τραβάει σε δρόμους ἀντίθετους, ὑπάρχει κάπιο λουλουδόστρωτο μονοπάτι που συναπαντιέται ἡ ζωὴ μου ἡ ἀνεμόδαρτη με τὴ γαλανὴ ζωὴ σου και τὸ περνάνε ἀδερφωμένες τὸ μονοπάτι αὐτὸ, ἀκουμπώντας ἡ μετὴ ζωὴ στην ἄλλη. Κάπια πνευματικὴ ἐνωση μᾶς σφιχτόδεσε χωρὶς να τὸ νιώσουμε και χωρὶς να τὸ ζητήσουμε. Πές το και πνευματικὸ γὰ-

μο, ἂ θές.

Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ (κοιτάζοντας τονε κιαάματι). Δὲ μου λέτε, σὰς παρακαλῶ, ἐπειδὴ συντρέχετε τὸν πατέρα μου κ' ἐπειδὴ κρατάτε σε κάποια θέση τὸν παραλυμένο τὸν ἀδερφὸ μου, ἡαρρέψατε πως θὰ με κάμετε και μένα ἐρωμένη σας;

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (σοβαρά). Ἀστρόλα... Παιδί μου... Ἐσὺ μιλάς ἔτσι;

Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ (ψυχρά). Βλέπετε, ἐγὼ δέν ἔβαλα κάλη για βουλευτῆς για να μάθω να κρύβω τὴν Ἀλήθεια... Κοιτάχτε κει πάνω τί γράφει: «Μὲ τὴν Ἀλήθεια—Για τὴν Ἀλήθεια». Δέν τρώκισα για να τὸ ξεσκίσετε μοναχός σας. Ἐξὸν κι ἂ θέλατε να τὰ φέσετε για να τὰ κόυτε πάντα, ἔτσι σὰν τὴ φωνὴ τῆς Συνείδησῆς.

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (ληλημένα). Φαρμάκι σταζουν τὰ λόγια σου.

Η ΑΣΤΡΟΓΛΑ. Φαρμάκι, ναί. Ἴσως γιατί και ἡ Ἀλήθεια δέν είναι ξαχαρωτὸ. Δὲ σὰς τὸ κρύβω πως σὰς μισῶ. Καί σὰς μισῶ γιατί σκοτώσατε και μεγάλο και ἱερὸ στην ψυχὴ μου, σκοτώσατε τὴν πίστη. (Σωμαίνει για λίγο). Τί σὰς χρωστοῦσα, πέστε μου, τί σὰς χρωστοῦσα να πάρете στα χέρια σας μιὰ ψυχή, τὴν ψυχὴ μου, ἀνωθῆ κι ἀπλαστῆ, να τὴν πλά-

ή σοβαρή και χυμωγελοῦσα πού μιλᾷ σὰ πικρὴ διὰ τῆς τῆ φιλοδοξίας τῆς ζωῆς.

5) Ὁ πολίτης. Ὅλοι μας νὰ ἐνεργοῦμε στὴν πολιτικὴ ζωὴ τῆς Ρωμοσύνης. Νὰ μὴν ἀφίνομε τοὺς δημαγωγοὺς νὰ κυβερνοῦνε τὴν χώρα. Νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια στὸ λαὸ σὰ σφεγγὴ νὰ τὴν ἀκούῃ ὄχι πάντα γιατί εἶναι ἄμικτος καὶ ἀμυαλός καὶ δὲ νοιώθει. Ἄμα δὲν κάνει νὰ τὴν ἀκούῃ τότε χρέος μας νὰ τὴν ἐνεργοῦμε ἐμεῖς ἀδιαφορώντας γιὰ κάθε κίντυνο. Νὰ μὴ μᾶς ἐμποδίζωσι οἱ θεομοῖ. Καὶ νὰ τὸ ξέρομε ἀπὸ τώρα πῶς οἱ δημοτικιστὰδες θὰ γίνουνε μιὰ μέρα πολιτικὸ κόμμα.

6) Ὁ σεβασμὸς τῶ δυνατῶν. Νὰ πειθαρχοῦμε σ' αὐτοὺς. Νὰ γίνῃ ἡ ἀπαιτούμενη ἐργασία γιὰ νὰ συνεννοηθοῦνε καὶ νὰ ἐνωθοῦνε οἱ δυνατοί. Ὑπάρχουν. Αὐτοὶ πρέπει νὰ μᾶς κυβερνήσουν. Ὅποιοι καὶ ἂν εἶναι. Θὰ γίνουνε ἡ ἀριστοκρατία τῆς ζεδιαλεχτῆς δυνάμεως ἀφοῦ ἀδύνατο πιά νὰ ἔχομε ἀριστοκρατία τῆς φύτρας.

7) Ἡ ἔθνικὴ Συνείδησις. Τὸ χωρισμὸς τῆς Ρωμοσύνης ὁ Ἑλλαδίτης καὶ ὁ ἑωμερίτης εἶναι τεχνικὸ καὶ προσωρινό. Αὐτὸ κοντεύουσι νὰ τὸ ξεχάσουν καὶ ὁ μέσα καὶ ὁ ἐξωτερικὸς ἑλλητισμὸς. Εἴμαστε φυλὴ, δὲν εἴμαστε κράτος ἀκόμα καὶ ἂ θέλομε ἀναγέννησις πρέπει νὰ συνεργαστῇ πέρα καὶ πέρα ἡ Ρωμοσύνη. Σὲ μᾶς τὰ κοινωνικὰ ζητήματα ἐρχονται πολὺ πιὸ ὕστερα ἀπὸ τὰ πολιτικὰ, δηλαδὴ τὰ φυλετικὰ. Καὶ τὸ μεγάλο κακὸ εἶναι πῶς ὁ Ρωμὸς μεταὶ τὸ Ρωμιοῦ. Νὰ μάθῃ πῶς Ρωμὸς σήμερον θὰ πῇ συνεργάτης. Γι' αὐτὸ εἶναι κάποιος ὠφέλιμος οἱ ἔθνικες συμφορές. Σπυνοῦνε τὸν πόνο καὶ ὁ πόνος τὸν ἔθνισμό. Ἐμεῖς εἴμαστε τὰ παιδιὰ τοῦ 97.

Ἐδῶ σταματῶ. Δὲν εἶπα τίποτε γιὰ τὴ διοίκησι, τὴ δικαιοσύνη, τὴ γεωργίαν, τὸ ἐμπόριο, τὰ οικονομικὰ καὶ ὅλα τ' ἄλλα. Μ' ἀπὸ ὅλα τοὺς θὰ σιαχτοῦνε σὰ σιαχτοῦνε καὶ οἱ ἄθρωποι. Δὲν εἶναι αἷτια, εἶναι ἀποτελέσματα.

Αὐτὸ μου τὸ ἔθρο ἀπαντᾷ σὲ διάφορα ρωτήματα πού μου ἔκανε ὁ κ. Ζαβιτσιάνος «Στοὺς Ἀριστοκράτες». Ἐγὼ διαβάσι τὰ βιβλία τοῦ Γκομπινὸ πού ἀναφέρει καὶ πολλὰ ἀπὸ τίς θεωρίες του τίς ἔχω παραδεχτῆ καθὼς εὐκόλα φαίνεται ἀπὸ τὰ πέρα πάνω. Τοῦ Chamberlain τὸ βιβλίον δὲν τὸ εἶδα μὰ συμπεραίνοντας ἀπὸ κείν πού γράφει ὁ κ. Ζαβιτσιάνος συμφωνοῦμε σὰ κύρια σημεῖα, δηλαδὴ στὴν ὑπεροχὴ τῆς Ἀριανῆς φυλῆς — ἡ Γερμανικῆς ἂν αὐτὸ εἶναι τ' ὄνομα πού σήμερον προτιμᾷ ἡ ἔθνολογία —

καὶ στὴ χαλαστικὴ ἐπίδρασι τοῦ σημιτισμοῦ, δηλαδὴ κάθε φυλῆς πού ἔχει μαῦρο αἷμα μέσα της. Ὡς τόσο μένουσι ἐνὰ δυὸ πράγματα πού ρώτησε ὁ κ. Ζαβιτσιάνος καὶ πού θένε ξεχωριστὴ ἀπάντησι.

α) Οἱ Κινεζοί, μᾶς λέει, ἂν καὶ κίτρινοι — δηλαδὴ κατώτερη φυλὴ — ἔχουσι μεγάλο πολιτισμό. Δὲν εἶναι λοιπὸν κατώτεροι ἀπὸ τοὺς Ἀριους καὶ δὲν εἶναι ὀρθὰ τὰ συμπεράσματα τῆς ἔθνολογίας πῶς οἱ φυλῆς εἶναι ἄνισες.

Πρὶν ἀπαντήσομε χρέος μας νὰ ὀρίσομε πρῶτα τί θὰ πῇ πολιτισμός. Θὰ ἔλεγα πῶς μὲ πολιτισμὸ ἐνοῦμε τὴν κοινωνικὴ σύνεσι μιᾶς φυλῆς ζαπλωτικῆς πού ἔχει ὄργανισμὸ στέρεο μὰ ζετυλιχτικὸ. Οἱ Κινεζοὶ ἔχουσι ὄργανισμὸ στέρεο, τόσο στέρεο μάλιστα πού ἀποπετροβλήκκε. Ὁ πολιτισμὸς τους — καὶ νὰ μὴν ξεγνοῦμε πῶς ὁ πολιτισμὸς εἶναι ἐνοῖα συγκριτικὴ — κρυσταλλώθηκε αἰῶνες τώρα καὶ ἔμεινε φυλακισμένος μέσα στὸ καθόκι του. Μήτε ζαπλωσι, μήτε ζετυλιχσι. Τὸ μόνο τους πρόβλημα εἶναι πῶς νὰ μικροζοῦνε τὰ κοπαδιαστὰ τους ἐλκτομύρια — μ' ἄλλα λόγια ταπεινὴ πολιτικὴ οἰκονομία. Δὲν ἀνεβάνουσι οὔτε κατεβάνουσι. Τοὺς κυβερνοῦνε τ' ἀσκληυτα πατροπαράδοτα — τὸ ζωικὸ σπρώξιμο πού τοὺς εἶχε ὀρῶσι μιὰ φορὰ καὶ ἔναν κατὰ μιὰ εἰσβολὴ τῶν ἄσπρων. Ἡ ζωντανόσυνη τους σταμάτησε. Ἴσως δὴ μόνον ἔφτανε ἡ φυλὴ τους. Καὶ στὸ ἴδιο σημεῖο θὰ σταματήσῃ καὶ ὁ ἀριανὸς πολιτισμὸς ἂν ζακκοῦθῃσῃ ὁ φυλετικὸς ξεχωρισμὸς καὶ ἀληθινή ὁ καθολικὸς μέσος ὄρος. Ἡ ἐξίσωσι τότε θὰ εἶναι: Πολιτισμὸς = Οἰκονομολογία = ἀηθία.

β) Οἱ Ἀραβες εἶτανε ζαπλωτικοὶ μὰ ὄχι στέρεο ὄργανωμένοι. Ἀτομιστικὴ φυλὴ. Δὲν ἀφίστανε τίποτε πίσω τους. Πέρασανε σὰν τὸ σιμόν. Ἴσως στὴν ἀρχιτεχνοτικὴ νὰ δεῖζανε κάποια πρωτοτυπία. Μὰ καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι βέβαιον. Εἶναι πιθανώτερον πῶς τὰ θέματα τῆς ἀραβικῆς ἀρχιτεχνοτικῆς εἶναι παρμένα ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ τοὺς Πέρσους. Ὁ κ. Ζαβιτσιάνος τοὺς μισοπροτιμᾷ τοὺς Ἀραβες ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς Σλαβούς. Τὸ Βυζάντιον εἶτανε καὶ αὐτὸ σημιτισμένο καὶ ὅμως ἡ ἀριανὴ του ὑπεροχὴ τὸ δυνάμουσι ἀκριτὰ γιὰ νὰ ὠφελήσῃ σπουδαίως τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Ζῆ καὶ σήμερον ἀκόμα ἡ κληρονομία του. Οἱ Σλαβοὶ πάλι — Γερμανικὴ φυλὴ στὴν ἀρχὴ — δὲν ξεχωρίζονται ἀπὸ τὴ μεγάλη Φεουδαλικὴ κοινωνία πού ἔκανε τὴ δύναμη καὶ τὸ σκελετὸ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Δὲ μου φαίνεται οἱ Ἀραβες ὅσο μεγάλη καὶ ἂ στα-

θήκε ἡ δόξα τους — νὰ ζυγίζουσι στὴν ἱστορίαν ὅσο τὸ Βυζάντιον καὶ ὁ Σλαβός.

γ) Εἰήγησα πέρα πάνω γιὰ τὸ λαὸς ἑωμερίτης: τὴν μεγαλόφρονον ἀριστοκρατία. Εἶναι ζήτημα μέσων ὄρων. Ὁ λαὸς δίνει τὸν κατώτερον, ἡ ἀριστοκρατία τὸν ἀνώτερον. Ἄν μπορούσαμε νὰ καταστρέψουμε τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ λαοῦ ὁ μέσος ὄρος θὰ εἶτανε πολὺ ψηλότερος. Οὔτε ὁ πόλεμος μπορεῖ πιά σήμερον νὰ τὸ καταφέρῃ παντοῦς αὐτὸ. Κατάντησε καὶ αὐτὸς φιλήθρωπος καὶ δὲ σκοτώνει οὔτε γέροντας οὔτε ἄρρωστους οὔτε γυναίκες. Ἄλλοτε ξεκαθάρριζε ἀκριτὰ σκουπίδια.

Καὶ νὰ μὴν κάνουμε τὸ λαθὸν νὰ φανταζόμεσθε τοὺς ἀριστοκράτες σὰν κίτρι σκίπιο καὶ κωμωσμένοι καὶ στενοκέφαλα ἐγωιστικοί. Τέτοιοι φανερώνονται στὸν ξεπεσμό τους οἱ ἀριστοκράτες, ἄμα δηλαδὴ γαμίσουσι πρόστυχο αἷμα. Ὁ ἀληθινὸς ἀριστοκράτης εἶναι κείνος πού ξέσει τὸ βίος τῆς εὐτύχης καὶ θεωρεῖ χρέος του νὰ παρῇ ἀπάνω του τὴν κυβερνήσι τοῦ λαοῦ. Τὸ τελευταῖον τέτοιο παραδειγμα εἶτανε ἡ ἐγγλέζικη ἀριστοκρατία: λίαν εἶτανε γιὰ τὸν κοντεύει πιά καὶ αὐτὴ νὰ σαπίσῃ. Ὡς τόσο μὲ εὐτυχὴ νὰ ζήσω ἀκριτὸ κίτρι μὲ τοὺς Ἑγγλέζους καὶ πντα θὰ θαυμάζω τὸ ἀψηλόφρονον πείσμα τους. Δικαστὰδες καὶ στρατιωτικοί, μηχανικοὶ καὶ κηδερίτες, ὅπου καὶ νὰ εἶναι — καὶ σὰν πῶς ἀριστερὸν μέρος — πάντα εἶναι ἡ θεληματικὴ φυλὴ οἱ ἀρίστεροι, οἱ δουλευτὰδες, οἱ σεβαροὶ καὶ οἱ γενναῖοι. Κι ὅσο πιὸ ψηλά στέκουσι τόσο πιὸ μεγαλῶναι ἡ ἐνεργητικὴ τους ὀρμή. Εἶρω γυναίκες στρατηγῶν πού σὰν εἶγινε πόλεμος μὲ κάτι βουνησιες φυλῆς σὰν ἰνδικτικὰ σύνορα — καὶ δὲν εἶτανε χαρτοπολεμοί — παρακαλοῦσανε νὰ σταλοῦνε τὰ παιδιὰ τους νὰ πολεμήσουν. Εἶναι πιά ψυχρόρητο μέσα τους ἡ περηφάνεια τοῦ πολεμιστῆ. Τὸ χρέος καὶ ὁ κίντυνος εἶναι γι' αὐτοὺς χαρὰ καὶ τιμὴ. Ξέρουσι πῶς σὰν ἀνώτεροι δικὸς τους εἶναι καὶ ὁ ἀνώτερος κίντυνος καὶ ἡ ἀνώτερη δόξα.

Εἶναι τάχατες ἀνάγκη νὰ πῶ πῶς σὰν 97 δὲν ἔκουσα οὔτε γιὰ μιὰ ρωμὴ μητέρα πῶς παρακαλοῦσε νὰ σταλοῦνε παιδιὰ της νὰ πολεμήσουν τὸν Τούρκον;

Ὁ κ. Ζαβιτσιάνος μᾶς ἐφορᾷ νὰ φοβούμεσθε κάθε «τεχνικὴ ἀτμοσφαῖρα» καὶ θέλει ν' ἀνυψώσομε τὸ λαὸ γιὰ νὰ γίνῃ βασιλὸς σὰ μελλούμενον. Μὰ γιὰ ν' ἀνυψώσομε τὸ λαὸ πρέπει πρῶτα ἀνὰ ζαρκυνοῦμε ἕνα μέρος του — τὸ πιὸ σάπιο — καὶ νὰ τοῦ

οἰατε ὅπως σὰς ἄρσεν, νὰ τὴν πλάσετε μεγάλη καὶ φωτερή, νὰ τὴν ἀνεβάσετε ἀκόμα καὶ σὰ οὐράνια, καὶ ἔπειτα σὲ μιὰ μαύρη στιγμὴ, νὰ τὴν γκρεμίσουσι μὲ μιὰ σπρωξιά θηριώδικη σὰ τάρταρα; Τί σὰς χρωστοῦσα; (Κάνει κάποιον κίνημα νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα πού τῆς ἔρχονται σὰ μάτια).

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (ἡμερον). Δὲν ἔχεις δικιο. Ἄς εἶναι. Θὰν τὸ δεῖς καὶ μοναχὴ σου πῶς δὲν ἔχεις δικιο. Ὅσα σου περάσουν τα νεῦρα σου καὶ συλλογιστεῖς ἡσυχώτερα θὰ δεῖς πῶς μὲ ἀδικεῖς καὶ πῶς δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ σταναχωριέσαι...

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (γελώντας νευρικά). Ὅσα μου περάσουν τὰ νεῦρα μου!... (Σωπαίνουσι γιὰ κάμποση ὄρα. Ἡ Ἀστρούλα ἔχει τραβηχτῆ μπροστὰ στὴ σκηνή. Ὁ Στρωτὸς ἀνάβει ποῦρο καὶ κίθεται σκεφτικὸς σὲ πολυρόνα. Σὲ λίγο ἡ Ἀστρούλα παγαίνει βιαστικὰ κατὰ τὴν πλαγιανὴ πόρταν καὶ φωνάζει δυνατὰ). Πατέρα!... Ἄ! πατέρα!... Ἐλάτε πιά!

Ο ΣΤΡΑΤΙΑΝΗΣ (ἀπὸ μέσα). Μὰ τώρα σηκωθήκαμε ἀπὸ τὸ τραπέζι καὶ ἐρχόμεσθε!...

(Σὲ λίγο μπαίνει ὁ ΣΤΡΑΤΙΑΝΗΣ καὶ ἡ ΣΤΡΑΤΙΑΝΑ).

Ο ΣΤΡΑΤΙΑΝΗΣ (μπαίνοντας). Καὶ γὼ θαρροῦσα πῶς θάτανε φερμένος καὶ ὁ κ. Καλόκαρδος...

Η ΣΤΡΑΤΙΑΝΑ. Μᾶς ἄρχησαν...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ. Σὲς δέκα εἶτανε νάρθουσι. (Βγαίνει τὸ ρολόγι του). Δέκα ἡ ὄρα. Νὰ δεῖτε πῶς θὰ χτυπήσει καὶ ἡ πόρτα.

Ο ΣΤΡΑΤΙΑΝΗΣ. Ὁ κ. Καλόκαρδος εἶναι ἔγγλεξος σὰ ραντεβού του. (Ἀκούγεται χτύπημα τῆς πόρτας). Αὐτοὶ ἔβαναι. Δὲν ἔλεγα; Πάμε, γυναίκα, νὰν τοὺς ὑποδεχτοῦμε. Ἐλα καὶ σὺ, Ἀστρούλα.....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Δὲν μπορῶ. Ἄμετε σεις...

Η ΣΤΡΑΤΙΑΝΑ (παίροντας τὴ λάμπα ἀπὸ τὸ τραπέζι). Νὰ μᾶς συμπαθῆτε μιὰ στιγμὴ, κ. Δῆμο, πού σὰς ἀφίνομε σὰ σκετινὰ....

(Βγαίνουσι).

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (πάει καὶ κίθεται σὲ τὸ τραπέζι, ἔχοντας γνωρισμένη τὴ γάχη της πρὸς τὴ μεσιανὴ πόρταν. Σὰν ἀπὸ μέσα της). Ὅσα μου περάσουν τὰ νεῦρα μου!...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (σὰν ἀπὸ μέσα του καὶ αὐτός). Μὲ χτυπάει ἡ Ἀστρούλα, τὸ ἔργο μου... Εἶναι φοβερὸ νὰ χτυπιέται κανεὶς ἀπὸ τὸ ἴδιο του τὸ ἔργον...

(Μπαίνουσι ὁ ΣΤΡΑΤΙΑΝΗΣ, ἡ ΣΤΡΑΤΙΑΝΑ, ὁ ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ καὶ ἡ ΡΩΞΑΝΗ, κωμωδίζοντας μεγαλόφωνα καὶ γελώντας).

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Καλησπέρα, Δῆμο. (Ὁ

Στρωτὸς σηκώνεται καὶ τοῦ σιγᾷ τὸ χέρι).

Η ΡΩΞΑΝΗ. Κύριε Στρωτῆ...

Ο ΣΤΡΩΤΟΣ (ψυχρὰ). Καλησπέρα σας.

Η ΡΩΞΑΝΗ (παγαίνοντας πρὸς τὴν Ἀστρούλα, πού δὲν ἔχει κωμηθεῖ ἀπὸ τὴ θέσι της). Ἀπὸ κείνου τὸ βράδι δὲν ξαναπαρήκαμε σπῆτι μου....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (ψυχρὰ). Ὀχι. Δὲν ξαναπαρήκα.

Η ΡΩΞΑΝΗ (ἀπορώνας). Μὰ τί ἔχεις ἀπόψε;

Δὲν εἶσαι καλά;

Ο ΣΤΡΑΤΙΑΝΗΣ (ἀκούοντας τὰ λόγια τῆς Ρωξάνης). Ναι. Ἀπὸ νωρὸς δὲν εἶταν καὶ τόσο καλά.

Η ΣΤΡΑΤΙΑΝΑ (παγαίνοντας σὲ τὴν Ρωξάνη καὶ μιλώντας της ταπεινὰ, σὰ αὐτῆ). Ξέρεις, κυρία Ρωξάνη, φαίνε καὶ αὐτὲς οἱ ἀναθεματισμένες οἱ ἀλυσίδες....

Η ΡΩΞΑΝΗ (σὲ καὶ αὐτὴ καὶ μὲ ἀπορία). Οἱ ἀλυσίδες;

Η ΣΤΡΑΤΙΑΝΑ (τὸ ἴδιο). Ναι, παιδί μου, οἱ ἀλυσίδες... Ἄσ' τα νὰ χαθῶσι!... Τὴν τραβᾷ παρῶμερα καὶ κωμωδουβεντιάζουσι. Ἡ Στρωτῆ δειχνε φόβον στὴν κωμῆντα της: ἡ Ρωξάνη ἀπορία. Ὁ Στρωτὸς προσφέρνει ποῦρο στὸν Καλόκαρδο καὶ ξαπλώνονται στὸν κωμῆντα κωμῆντα καὶ αὐτοί).

Ο ΣΤΡΑΤΙΑΝΗΣ (ζυγώνοντας τὴν Ἀστρούλα. Σι-

δώσουμε αυτό που διψά τυράννους, μα τυράννους τιτανομάχους. Δηλαδή ο λαός είναι και θά είναι πάντα όργανο. Κείνο που θέμε είναι η δύναμη που θά κουνήσει το λαό. Ένα κράτος από ανθρώπους είναι αδύνατο να κουνηθή. Θά μείνη ανοργάνωτη σκάνη, έκαρπο άνθρωπομάζωμα. Η ρωμιούση από αυτό περίπου παθαίνεται σήμερα. Ο κ. Σκληρός μας λέει: βγάλετε την πλουτοκρατία, δηλαδή τη βουλευτοκρατία. Καλά, να τους πετάξουμε τους αγάδες. Αμέσως όμως θά πρέπει να βάλουμε στη θέση τους άλλους κυβερνήτες. Λοιπόν αυτούς θέμε τους διοργανωτές. Αυτούς να βρούμε. Έμεις δε θά τους φτιάσομε. Μά πρέπει να τους εύκολύνουμε τη δουλειά τοιμαζοντας τις έχουσες γενεές με τις νέες ιδέες και βάζοντας μέσα τους τα ψυχρόρητα που θά τις κάνουν να πεθαρήσουνε στους δυνατούς. Πολλοί θά φωνάζουνε-σκλαβιά. Και γώ θ' απαντήσω: Τί σκλαβιά; και τί λευτεριές; Έγινε μπροστά μας ένα σκοπό. Το τί θά μας κοστίζει για να νικήσουμε ούτε ζηγίζει ούτε σημαίνει. Ας χαθούνε όλες οι δημοκρατικές λευτεριές σαν είναι ανάγκη. Αυτά θά τ' αποφασίση ο πολιτικός. Κι ο μεγαλόπνοος δε στενοχωριέται με συστήματα.

Μας λένε πως δεν πρέπει να κοιταζουμε πίσω παρά μπροστά. Μας θυμίζουμε και το Νίτσε, όσο κι ε' μ' αρέση ή απηλοπτερουγή στρανέσσα του Νίτσε σ' αυτό πάνω διαφωνώ. Δε λέω πως ο κόσμος δεν πρέπει ν' αλλάζη. Αλλάζει και παραλλάζει κι ούτε στο χέρι μας είναι να τ' αλλάζουμε αυτό. Μά έχω κάποια ύποψιν πως αυτές οι φωνές για την πρόοδο και την επιστήμη που θά ξαναβαφτίση την ανθρωπότητα, δεν είναι τίποτε άλλο παρά οι φωνές του σκλάβου και της μικρολογίας που θένε να λευτερωθούνε από τους νόμους της αριστοκρατίας δυνάμης. Έρχεται κι αυτό από τον ζεπισμό του μεσου όρου. Τα παλιά όλα δεν είναι καλά. Μερικά δε φελανε σήμερα. Και γι' αυτό κάποτε λέμε σκοτώσετε τους ψόφιους προγόνους. Τα πετούμε. Μά μερικές πάλι κληρονομίες μένουν αιώνιες κι αυτές πρέπει να τις σεβούμαστε. Τα ένια δέκατά της ζωής μας είναι ψυχρόρητα, δηλαδή κληρονομημένες δυνάμεις των πεθμένων. Τις περισσότερες πράξεις μας δεν τις αποφασίζουμε μεις μα οι προπατόροι μας. Ούτε είναι πράμα γύρω μας που να μη χρειάστηκε δλάκερη την ανθρωπότητα την ιστορία για να γίνη. Και τα παραμικρά ακόμα. Τί θένε λοιπόν αυτές οι φωνές που μας λένε να ξεχνούμε. Θένε ν' απαρνηθούμε τον έαυτό

μας; Ας μη μας σκοτίζουμε με τέτοιες ασυλλογισίες. Κι αντί να ξεχνούμε και ν' αποκρητύουμε τη μεγάλη παράδοση καλύτερα και πιο φρόνιμο θά εΐτανε να μαθαίνουμε τη θρησκεία της. Λαοί κατώτεροι από μας ξέρουνε ακόμα την αξία της παράδοσης καθώς την ξέραν κ' οι αρχαίοι. Ο Σινταϊσμός στην Γιαπωνία βασίζεται στη λατρεία των προγόνων -πεινητικά λογική λατρεία όχι πρόληψη ταπεινωτική.

Και το μεγάλο μάθημα που μας φωνάζουνε οι πρόγονοι από τα κατάβαρα της ζωής δεν είναι — Λατρεύετε τους τύπους και τα λόγια και τις θεωρίες, μα — Λατρεύετε τη δύναμη. Γίνετε ΔΥΝΑΤΟΙ.

Karachi 25 12.07.

ΕΡΜΟΝΑΣ

ΣΕ ΠΡΟΓΟΝΟ ΑΓΝΩΣΤΟ

Πρόγονε ανώνυμε, άγνωστε έβεργέτη, καταχτητή, επιστήμονα, τεχνίτη, Φειδία εγώ σε λέω και Σταγειρίτη, σε λέω Μεχμέτη.

Πρόγονε ασύγκριτε, έξοχε έβεργέτη, ο νοῦς σου (δπως το Δεξικό πιστώνει) Φιδε και τρώπιο βρήκε μακαρόνι, βρήκε σαργέτι.

Μάγερα άτρίαστε, άφτιαστε έφεβροέτη, διώ σου τέχνη των Ρωμιών και τ' άλλο θάπλασε θάμα, το κλεινό μεγάλο παχὺ ρουσφέτι.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΠΑΛΙΑ ΣΕΡΤΑΡΙΑ

Τ' ΑΝΤΡΟΚΟΡΙΤΣΟ

Άνοιονόμητο κορίτσι ή Κατινώ. "Ηουχία δεν έβρισκε το Σκολεϊό ήμα έμπαινε, στερονή στερονή πάντα, ήουχία δεν εΐχε το χωριό ήμα σκόλαζε. "Οντας άρρωγη κι από κόρη κι από μάνα, εΐχε την έννοια της κάποια θειά. "Ας την ποῦμε θειά, άφοῦ κ' έκαίνη έτσι την έλεγε. Εΐτανε δεύτερη ή τρίτη της άξιαδέρη.

Ψυχή δεν τολμούσε να της ένατιωθῆ. "Αν την έπιανε κ' ή θειά ή καμά γειόνισσα άπάνω σε σκανταλιά και ζητούσε να την παιδέψη, ένα τοιχιτό, και τις άποχόλαινε. Δεν έσωσε το τοιχιτό; Σεχύμζε καταπάνω τους με τ' άνυχια σά γάτα. Λογαριασμό μαζί της δεν έβρισκες.

γανά και σταναχωρεμένα). Παιδί μου, τί έχεις απόψε; Πώς φέρνεσαι έτσι βραχτά στους μουσαφιρέους μας;

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (πυάνοντάς του το χέρι άποφασιστικά). Πατέρα, νάν τους διώξεις αυτούς τους άθρώπους....

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ (τρομοσασμένα). Παιδί μου....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. "Α μ' αγαπάς, πατέρα, νάν τους διώξεις.

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ (στον ίδιο τόνο). Παιούς να διώξω; Τόν κ. Καλέκαρδο και την κυρία του;

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Ναί. Και τόν κ. Στροτώ μαζί....

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ. "Α!

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Ναί, πατέρα! Νάν τους διώξεις γιατί θάν τους διώξω εγώ....Δεν ντράπηκε να κουδάλησει σ' ένα τίμιο σπίτι την έρωμένη του....

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ. Παιδί μου, αγαπή μου, τί είν' αυτά που λές; Να διώξω το Στροτώ; τόν προστάτη μας; το σωτήρα μας;

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Νάν τους διώξεις, πατέρα. Πρέπει να φύγει ή ψευτιά από το σπίτι μας. Να καθαριστεί το σπίτι μας, ν' αεριστεί. Να μπει πιά καθαρός άέρας στο σπίτι μας. στην ψυχή μας—της Άλήθειας ο άέρας....

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ. Σκέψου, παιδί μου, Διώχνοντας το Δῆμο από το σπίτι μας, κ' έτσι μάλιστα δίχως άφορμή, είναι το ίδιο σά να διώχνω το ψωμί μας....

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. Πατέρα, νάν τους διώξεις. Το ψωμί μας θά δουλέψω εγώ και θάν το βγάλω. Θάρχηνήσω να παραδίνω πιάνο, ζουγαφική, γαλλικά. Και δούλα θά μπό ακόμα για να βγάλω το ψωμί μας. Μά νάν τους διώξεις, πατέρα. Θέλω να δουλέψω, πατέρα, για να πάψουμε πιά να χουμε προστάτες και σωτήρες....

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ. Λυπήσου με, παιδί μου, σύχασε. Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ (δειχνοντας πώς ήποχωρεί). Καλά, πατέρα...."Οπως αγαπάς.

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ (γυλιημένος και παγίνοντας προς το μέρος του Καλέκαρδου και του Στροτωῦ). Αί, πώς πάει ή συζήτηση; Τό σκεματίσαμε το Υπουργείο ή ακόμα;

Η ΡΩΞΑΝΗ (στη Στροτίδαινα). Ένεια σου, κυρά Στρατίδαινα, κι ελα θά γιατρευτούνε. Μη φοβάσαι. Έγώ την παίρνω πάνου μου τη δουλιά και θάν το δεξ....

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ (σηκώνεται). Θά μας δώσουν την άδεια οι κυρίες. Άνοιξαμε κάποια σοβαρή και κα-

Και δεν εΐτανε νά πῆς και μικρή. "Ισως ή μεγαλύτερη του σκολειού. Στρελλιαμένο κεφάλι όμως, πάντα στην κάτω κάτω τάξη έμνησσε. "Ως τόσο στην άταξία πρώτη πάντα. Άταξία όχι μονάχι στα φροσίματα, μα σε όλα της. Τα μαύρα και τα γυαλιστερά της μαλλιά, πάντα μισοξέπλεγα, πάντα με χωριάτρα που κατέβαινε σαν ποταμί, μα από δω μα από κει, και χυνότανε μέσα στο λουκαμμένο της μέτωπο.

"Αν τύχαινε σε χέρια πιο νοικοκυρεμένα από της θειάς, ίσως θά φανότανε πιο συγγερισμένη. Ίσως και πιο άμορφη, γιατί δεν της έλειπαν οι χάρες, κι ως εΐταν τα χείλη της χοντρολά, κ' ή μυτιά της σαν άγοριοῦ.

"Όταν έλειπε κι από σπίτι κι από σκολειό, δύσκολο δεν εΐτανε να τη βρῆς. "Η σ' άντικρονό βουνορίκι, και παρόβγαινε στο λιθάρι με τους κολλέγηδες της, ή στο περιούλι, πότε να περπατή γυμνοπόδαρη άπάνω στα πετριδιόρικα κύματα, πότε να τὸ γίγνη και στο κοίλεμπι, ήμα τύχαινε μοναξιά.

Μά και δέντρα σακαφάλλονε κάποτε, τέλος και στον πετροπόλεμο πῆγε μα φουρά που πιάστηκαν οι δνο ένορίες.

Σά γύρισε τα δεκαπέντε, κι άρχισε να φωντιώνη το λιγρό της κορμί, εΐπων της θειάς της οι γειόνισσες πως καιρός της πιά να τη σμιμειζέρη, μὴν τήχη και πάθη τίποις το κορίτσι, και βγάλη άνομο και το χωριό, που δόξα νύχη ο Θεός, δεν έγινε τίποτις άπερο ως την όρου.

Δεν της κακοήθε της Κατινώσ αϊτά. Να γυτώση από σκολειό, και να κινή τα δικά της.

Την έβαζε ή θειά στη δουλειά, που δεν τύχαινε και πολλά για να καθονταν, αϊτή όμως έλεγε, — "Όχι—κάτσε εσύ στάδραχτι, στη ρόκα, στον άγομλειό, οτι περιδρομος είναι κ' εγώ πάω στα ξέλια, αν εΐτανε για ξέλια, στο νερό αν εΐτανε για νερό. Τι να κινή ή θειά, την άγνε. Τις έκαρε λοιπόν ή Κατινώ όλες αυτές τις δουλιές, γοργαστιώντας πάντι και τραγονδώντες, μόνο και μόνο για να βόισκεται όξω. "Αν έπιανε ή λαγύρα καμά φορά, ως τολμούσε ή θειά να της μιλήση, που μα φορά ή μικρή την έδειρε κόλας. Τις πιότερες φορές ως τόσο έσωνε ή γλωσσίσσα της, που την έτρεμε ή δόλια ή θειά.

Εΐτανε Φότα. Με χέρια μαργωμένα, με μύτες κόκκινες από το κρύο, κατέβαινε ο κόσμος στο πετά-

τεπείγουσα κούβεντα με το Δῆμο κι ανάγκη να την τελιώσουμε. Για να μη σάς άνησυχούμε, τραδιούμαστε για λίγο στην πλαϊνή την κάμαρα και πέστε τα σεΐς....

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ. Ναί, στην κάμαρα της Άστρουλάς.

Η ΑΣΤΡΟΥΛΑ. "Όχι, πατέρα. Είναι ασυγγρίστη.

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ. Τότε στη δική μας....

Η ΡΩΞΑΝΗ (κλείνοντας το μάτι στη Στρατίδαινα). Έκει μπορούνε να πάρουν και τόν καφέ τους οι κυρίες....

Η ΣΤΡΑΤΙΔΑΙΝΑ (χαμογεύοντας). Καλά το σεφετήκατε. Πάω κούλας νάν τους τόν έτοιμάσω... (Φεύγει).

Ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ (γυλαστά). Είναι ανάγκη να λάβω και γώ μέρος στο Υπουργικό συμβούλιο;

Ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ. Είναι άπαραίτητος....Ρωξάνη μου, κράτησε λίγο εσύ συντροφιά της Άστρουλάς....Δε θάρχησουμε.

Η ΡΩΞΑΝΗ. Τη δουλιά σας έσεΐς. Με τη συντροφιά της Άστρουλάς μου δε με κόψτε. Εσο κι αν άργήσετε.

(Ο ΣΤΡΩΤΟΣ, ο ΚΑΛΟΚΑΡΔΟΣ κι ο ΣΤΡΑΤΙΔΗΣ φεύγουν από την πλαγινη πόρτα. Η Α-